

Spionagegeschiedenissen

De Postduiven

Van bij het begin der bezetting trof de etappeninspectie van het vierde leger te Gent scherpe maatregelen om de vijandelijke verspieding tegen te gaan. Telegraaf- en telefoonwezen werden voor de bevolking stopgezet, en op die manier werd de spionage om zo te zeggen onmogelijk. Daarbij kwam nog een strenge bewaking van de personen. Alle inwoners, vijandelijke, onzijdige en Duitse, die meer dan vijftien jaar oud waren, moesten steeds een kaart met een persoonsbeschrijving bij zich dragen. Deze kaart toonde ook een foto en werd door de militaire politie stipt nagezien. Diegene welke aangetroffen werd zonder in het bezit te zijn van deze kaart, werd onmiddellijk en streng gestraft. Niemand, uitgezonderd de soldaten, mocht de grens van zijn klein kommandanturgebiedje overschrijden, zonder voorzien te zijn van een regelmatig reisbewijs, dat door de militaire pascentrale afgeleverd werd. Bijna iedere kommandantuur had zulke pascentrale. Te Gent was het grote hoofdpasbureau op de Kouter ingericht, en het stond onder de leiding van de beruchte majoor Hain, waarover wij reeds gesproken hebben.

Net zoals men deed met de joden in de middeleeuwen, werden de talrijke schippers, die in Vlaanderen thuis waren, door een zeer duidelijk teken herkenbaar gemaakt. Het bestond hierin, dat de schippers een wit anker droegen, dat

aan de linker bovenmouw van hun kleding vastgenaaid zat. Man, vrouw en kind moesten dit ding tonen. Diegenen, die zich op een schip of aan wal durfden tonen, zonder het reglementaire anker, werden zonder uitstel in de kas gedraaid en bovendien liepen ze nog gevaar hun voorrechten als schipper te verliezen.

De Belgisch-Hollandse grens werd in de lente van 1915 door een draad, die met elektrische stroom gewapend was, potdicht gesloten. Gedurende de hele duur van de oorlog heeft die draad vele offers gevraagd in de rangen der Belgische weerplichtigen, Duitse deserteurs, vijandelijke spionnen en Belgische, Duitse en onzijdige smokkelaars.

De Belgen en bijzonderlijk de Vlamingen bezaten miljoenen postduiven. De eigenaars van deze duiven in Gent en omgeving hadden er meer dan 100.000 en de Duitsers wisten goed, dat deze trouwe diertjes reeds sedert de oudheid de beste medewerkers waren op het stuk van verspieding.

In het begin moesten de postduiven enkel stipt binnen gehouden worden. Daar echter altijd weer vastgesteld werd, dat deze duiven gebruikt werden voor de spionagedienst, besloot hertog Albrecht von Wurtemberg, die gedurende drie jaar bevelhebber was bij het vierde leger, in de maand mei van 1915 alle duiven binnen enkele dagen na het bekend maken van het bevel, te doen doden. Deze bekendmaking veroorzaakte onder de duivenliefhebbers de grootste ontzetting. Gewoonlijk hielden zij zoveel van hun diertjes, als

van hun eigen kinderen en dikwijls gebeurde het, dat sommige liefhebbers aanzienlijke geldsommen uitgegeven hadden voor het opzetten van een degelijk duivenhok. Vele liefhebbers liepen naar de kommandantuur, ten einde een verlichting in deze maatregel te bewerken, ze waren vertwijfeld en weenden. Rijke duivenliefhebbers boden duizenden marken aan om het leven van hun lievelingen te redden, doch alles tevergeefs. Een duivenliefhebber, die al zijn geld in de sport gestoken had en die het niet over zijn hart kreeg zijn diertjes te doden, pleegde zelfmoord.

Een hele reeks duivenliefhebbers, die ook het hart niet hadden, om hun schatjes de hals om te draaien, poogden de duiven weg te steken. In weinige gevallen lukte dit. In de meeste gevallen werden ze door hun lieve burens uit wraakzucht, afgunst of leedvermaak verklikt aan de militaire politie of bij de kommandantuur.

Bijna dagelijks werden burgers wegens het in bezit zijn van duiven tot twee of drie jaar gevangenis veroordeeld. Dikwijls gebeurde het ook, dat beide echtgenoten wegens deze "misdad" voor jaren naar Duitsland gestoken werd. De gemeente moest zich dan maar het lot der achtergebleven kinderen aantrekken.

Men maakte echter toch uitzondering, de meest waardevolle duiven werden na voorspraak vanwege de Duitse etappen- en plaatscommandanten onder militaire bescherming genomen en werden door de eigenaars gevoed. Te Gent werden op die

manier 5000 duiven in een gebouw op het Dok ondergebracht. Het gebouw stond onder de scherpste militaire bewaking, doch op zekere dag ontstond er op geheimzinnige wijze een brand, waarbij alle geïnterneerde duiven het leven lieten.

Hoe wreed en streng echter de maatregelen ook mogen schijnen, toch kon men het hoge belang ervan niet loochenen. Vanuit Oostende en Nieuwpoort en omgekeerd heerste gedurende de ganse duur van de oorlog een echt postduivenverkeer. Ook vanuit de schone stad Kortrijk werden ononderbroken postduiven naar het vijandelijk leger gestuurd.

Op zekere dag werd er een naar beneden geschoten en men onderzocht de inkt waarmee het bericht geschreven was dat ook voor de vijandelijke legers bestemd was. Hier had men het bewijs. Dr. Koeltz van Berlijn, die verbonden was aan de chemische onderzoeksinrichting van de etappendokter, stelde na nauwkeurige ontleding klaar en duidelijk vast, dat de inkt van deze verdachte duivenliefhebber dezelfde was, als deze, waarmee het bericht geschreven was, dat men op de neergeschoten duif gevonden had. De ongelukkige patriot kreeg de strengste militaire straf. Volgens Duits krijgsrecht werd hij doodgeschoten.

Een onderofficier van de postduivenafdeling te Gent, die het dankzij zijn kruipersziel tot aan zijn reeds hoge graad gebracht had, en reeds met het IJzeren Kruis van tweede klasse

paradeerde, trachtte zijn IJzeren Kruis van eerste klasse te verdienen, door aan te geven dat hij een niet geïnterneerde postduif neergeschoten en daarop een bericht gevonden had, dat zeker voor de vijandelijke legers bestemd was. Als bewijs voor zijn "heldendaad" leverde hij een Engelse postduivenring en een beschreven papiertje in, dat dan ook enige berichten inhield, die voor de vijand zeker nut zouden gehad hebben. Maar het gebrekkige Frans, dat op het briefje stond, maakte, dat de zaak verdacht voorkwam, en de onderofficier kreeg niet het IJzeren Kruis van eerste klasse, waarmee later iedere degelijke boterleverancier in uniform onderscheiden werd, doch men stak hem in voorarrest. Toen hij dan later zijn bedrog bekende, werd hij niet gestraft, doch men verzette hem van Gent naar een minder gemoedelijke plaats, ver van alle boterkuipen der Gentse kommandantuur en van de dartele meisjes uit Leonidas. Ware echter zijn zwendelarij niet aan de dag gekomen, dan had Gent het maar moeten weten, voor hem zou men een grote onderscheiding over gehad hebben, en de stad had maar moeten zien, dat ze een reusachtige oorlogsbelasting kon betalen.

De wortel van het kwaad

Daar de strengste maatregelen en terdoodveroordelingen echter toch niet konden verhinderen, dat de vijand altijd meer en meer en steeds belangrijkere berichten uit het bezette gebied ontving, werd het grootste gedeelte der schuld gezocht in de eigen rangen en bijzonderlijk bij de... manschappen.

Gedurende de lente van 1916 werd hen alle kwartier bij de burgers ontzegd, en van toen af moesten ze logeren in kazernes, scholen, fabrieken en leegstaande huizen. Ze mochten geen Belgische herbergen meer bezoeken, en overall zagen ze de plakkaats voor hun neus met de vlammeende woorden: "Pas op, spionagegevaar!" Bij ieder appel werd het de jongens ingehamerd, dat ze niet met de inwoners mochten omgaan, en dat ze hun aankopen in Belgische magazijnen tot het strikt nodige moesten terugbrengen. Bij de militaire voordrachten steunde men er ook op, dat iedere soldaat in zijn kameraad een geheime spion der Entente moest zien, en dat hij met hem over geen enkele zaak van militair belang mocht spreken.

De heren officieren kregen natuurlijk zulke voordrachten en dergelijke bevelen niet te slikken. Om deze schurken geen letsel aan te doen, werden de patisseries, waar bijna uitsluitend officieren over de vloer kwamen, uitgezonderd. Hetzelfde gebeurde met de "animeerlokale" waar de officieren en hoeren reeds toen naakte dansen ingericht hadden. Verder werden nog uitgezonderd: de fijne en dure restaurants, waar de heren officieren de geschenken uit belastingsmiddelen en de opbrengst van hun bedriegerijen en schurkenstreken gingen verbrassen. De gewone soldaat, voor alles de echte "modderige frontos" durfde, zelfs wanneer hij geld had, niet in deze inrichtingen binnengaan, daar hij gedurig in de militaire houding moest gaan staan, alvorens zich te kunnen neerzetten. En wanneer het toch eens gebeurde, dat hij het waagde zich in die ontuchthuizen

aan een tafel neer te laten, werd hij door de heren officieren zodanig aangegaapt, dat hij rap weer opstond en het stof van deze ongezellige holen van zijn laarzen schudde. Het gebeurde niet zelden, dat geen van deze etappenhelden, die daar nu zat zonder monokel, de arme frontsoldaat op barse toon en met een echt neusorgaan toesnauwde: "Zeg lomperik, wat komt ge hier doen, scheer u weg en verberg u in een soldatenkring!"

Het grootste café en restaurant "Hotel de Termonde et du Télégraphe" aan het Zuidstation trachtte gedurende lange tijd de soldaten af te schrikken door voor de vensters een plakkaat te hangen met de woorden: "Alleen voor officieren en burgers". Met het woord burgers waren natuurlijk de publieke vrouwen bedoeld.

De heren officieren waren ook niet verplicht in kazernes of officierskringen te slapen of het verkeer met de burgerlijke bevolking te vermijden. Integendeel! Hun maîtresses hadden op gelijk welk uur van de dag en van de nacht toegang tot hun kamers en tot hun burelen waar soms op de schrijftafels geheime bevelen openlagen die voor de manschappen gewetensvol verborgen gehouden werden. Deze propere "dames" hadden daarbij nog de gelegenheid de dienstgesprekken te aanhoren, die hun vrijers met de talrijke regimenten aan het front per telefoon voerden.

Alle hogere en laatdunkende officieren van de etappeninspectie, van de etappenkommandantuur, de

etappenintendantuur, het economisch comité, de militaire politiechef, de legertelefoonafdeling, het autopark, het vliegekamp, het bouwbestuur, het toezicht over de binnenwateren, het pionierpark, het depot van de veldrekruten, de pascentrale en vele andere Duitse legerbesturen van Gent, hadden – er waren heel weinig uitzonderingen, en nu wil iedereen in Duitsland één van die uitzonderingen zijn – een vaste maîtresse waarvoor zelfs de ordonnansen moesten in de houding gaan staan en zonder morren al haar bevelen uitvoeren op staande voet, wilden ze niet naar het front vliegen.

De intieme liaisons van majoor Heitz, (militaire politiechef), majoor Hain (bestuurder der pascentrale), kapitein Jacobi (adjutant van de militaire politie), luitenant Hummel (economisch comité), luitenant Look (militaire politie), luitenant Pulkowski (kommandantuur) en vele anderen, groeiden op de duur aan tot echte schandalen, zonder dat de anders zo goed ingelichte etappeninspectie maatregelen trof.

Deze deed alleen haar invloed gelden, wanneer er kwestie was van een regelmatige verloving tussen een onderofficier en een Vlaams meisje. Tot zijn straf werd de man in zulke gevallen steeds verplaatst of, wanneer men hem niet doelmatig aan het westelijk front kon gerbruiken, zond men hem naar het verre Oosten.

Generaal der cavalerie Wolfgang von Unger, die persoonlijk een vlekkeloos en rechtvaardig karakter had, sprak zich in een

geheim document dat natuurlijk alleen aan officieren gericht was, rond uit: een gehuwd officier had namelijk maandenlang geknoeid met een vrouw, die sedert lange tijd als gevaarlijke spion opgezocht werd door de Duitse veldpolitie.

Deze vrouw werd na de ontdekking van haar spionageplannen aangehouden en zwaar gestraft; men had haar gevonden in de slaapkamer van haar vrijer. Maar de officier werd alleen verplaatst, hoewel hij door zijn verregaande onvoorzichtigheid en onverantwoordelijkheid het leven van honderden kameraden in gevaar gebracht had.

Er bestonden veel dergelijke gevallen en zo kwam het dan ook, dat de Belgen dikwijls de belangrijkste nieuwstijdingen van militair belang reeds kenden lang voor de manschappen ze vernamen. Er waren trouwens een heleboel officieren, die gedurende de zoete nachten, die ze met hun wijfjes doorbrachten, hun mond niet konden houden, en zich nog daarbij graag interessant voordeden.

Het geknoei van de publieke vrouwen en de misdadige onverantwoordelijkheid van deze Duitse etappenofficieren was een hoofdfactor van de goede inrichting der vijandelijke verspieding.

Maar nooit dacht de etappeninspectie noch het legercommando noch de opperste legerleiding eraan de bijl aan de wortel van het kwaad te leggen. Dit had immers in voorkomend geval geen manschappen, maar wel officieren, waaronder de hoogste, getroffen!

De omgang met de burgers werd op de duur om zo te zeggen geheel verboden aan de manschappen. Dit terwijl hertog Albrecht von Wurtemberg, de aanvoerder van het leger in Vlaanderen, een Belgische pater had als biechtvader, die een zeer trouwe aanhanger was van de bekende kardinaal Mercier van Mechelen!

Prins Heinrich von Reuss

Prins Heinrich von Reuss waagde het natuurlijk niet zijn leven op het spel te zetten voor het vaderland; dit liet hij heel gewillig over aan de eenvoudige landgenoten. Hijzelf was ordonnantieofficier bij het oppercommando van het vierde leger te Tielt, en deed daar mee in de wilde slampamperijen van de onbekwame chef van de generale staf von Ilse. Met voorliefde maakte hij het verblijf in de officierenbordelen te Brussel en te Gent onzeker. Daar reed hij dan in brio zijn flinke ruiteraanvallen, waarvan later een vaderlands geschiedschrijver ons zeker echt-ware professorale dingen zal vertellen. En daar had hij de vijand in alle werkelijkheid gedwee onder de knie.

Toen hij op zekere dag in maart 1917 naar Gent kwam met een portefeuille vol uiterst belangrijke papieren en geheime bevelen, die men nooit aan een gewone officier, nog minder aan een gewoon soldaat zou toevertrouwd hebben, voerde hij zijn beste heldendaad uit, die hem de ene onderscheiding na de andere bezorgde. Hij liep namelijk zo rap hij kon naar het officierenbordeel Cintra op de Kouter, en stelde zich daar

tevreden met de zogenaamde "Rode Titi" die zich gedurende haar vrije uren aan iedere landstormman gaf voor tien, later voor twintig mark.

Toen de fiere vorst en landheer dan zat was van genoten liefde en zoete wijn, wankelde hij met grote, maar allesbehalve majestueuze schreden uit de liefdestempel, en liet heel zijn portefeuille, met al wat erin was aan geheime bevelen van het legercommando, onder de ogen van de Gentse hoeren.

Deze waren echter eerlijk. Ze leverden heel de portefeuille reeds na twee dagen stipt aan de etappeninspectie af. Hadden ze dit niet gedaan, dan had men ze niet eens daarvoor kunnen straffen, want ze hadden naar die portefeuille niet gevraagd. Daarbij, de propere prins kon zich met de beste wil van de wereld niet meer herinneren, in welk bordeel hij eigenlijk de portefeuille achtergelaten had.

Ten einde de Gentenaars echter ook eens iets nieuws te laten kennen, hadden de meisjes van de Cintra de geheime bevelen heel gewetensvol afgeschreven, en goed voor de verspreiding van de berichten gezorgd. Want ook zij waren nog nationaal, niettegenstaande hun zaak; deze moest zich natuurlijk uit "hoger belang" altijd op een neutrale en internationale basis bewegen.

De veroordeelden.

De ontdekking van de vijandelijke spionnen en het opsporen van de vijandelijke inlichtingsbronnen was in de eerste plaats het werk van de geheime veldpolitie, die in het operatiegebied en in de etappe onder de leiding stond van de commissaris van de geheime veldpolitie dr. Dirr, die in vreedstijd een dergelijk beroep uitoefende aan de Drie-Landenhoek bij Basel, Mulhausen en St. Ludwig. Hij scheen een zeer onderlegde kracht te zijn, daar hij onder zijn bevel enige zeer flinke en ijverige elementen had, die na zekere tijd prachtige uitslagen opleverden. Voor deze uitslagen werd de geheime veldcommissaris, die een zeer vierkante en brutale mijnheer was, al spoedig met het IJzeren Kruis van eerste klasse onderscheiden.

Een spion te ontdekken en aan te houden was echter ook de vurigste wens van iedere eenvoudige soldaat, veldgendarm en militaire politieagent. Want voor deze "heldendaad" waren het IJzeren Kruis, bevordering en klinkende beloningen in uitzicht gesteld, zonder dat men daarvoor zijn leven aan het gevaarlijke front op het spel hoefde te zetten.

Eigenlijk was iedereen verdacht van verspieding; de inwoners en ook de soldaten die met de Belgen omgang hadden werden in het bijzonder verdacht.

In de loop der jaren werden vele personen wegens de belachelijkste aanleidingen beschuldigd van vijandelijke verspieding en voor weken in de gevangenis opgesloten. De

verdachten stonden daar vreselijke martelingen uit. Dagenlang kregen zij geen voedsel, en men bewerkte hen bij middel van gummistokken om bekentenissen af te persen. De dikke muren van de gevangenis aan de Coupure hebben dikwijls weerklonken van de wilde schreeuwen der gefolterden. De Belg, René Sabbe van Waregem, bij Kortrijk, die wegens spionage in voorarrest gezet was in de gevangenis te Gent, heeft de kwellingen, die zijn beulen hem iedere dag deden onderstaan, niet overleefd. Op zekere morgen droeg met hem dood uit zijn cel. Hij had zelf een einde gesteld aan zijn verschrikkelijk bestaan.

"Ik zou hier niet staan, wanneer jullie mij niet zo ontzettend gemarteld hadden... Ge hebt geen bewijzen...!" schreeuwde een Belg op de nationale schietbaan te Brussel, eer dat de Duitse kogels zijn lijf doorboorden. De man was ook aangeklaagd wegens verspieding en had een "bekentenis" afgelegd, omdat hij de mishandelingen van zijn kerkerwachters niet meer kon uitstaan.

De onschuldige, die sterk genoeg was, om het maandenlange verschrikkelijke voorarrest uit te houden, werd, wanneer hij vrijgesproken was, niet naar huis gestuurd, doch naar Duitsland om daar tot het einde van de oorlog te blijven.

De voltrekking van de terdoodveroordeling der spionnen had plaats op de schietbaan der Godshuizenlaan, die om deze reden nu Martelaarslaan genoemd wordt. De ongelukkigen werden daar 's morgens bij het opgaan der zon, aan een paal

gebonden, daarnevens stond een ruwhouten kist gereed, die door de schrijnwerkers van de genezingsafdeling op bevel van de beruchte luitenant Wendling gemaakt werd.

Twee veldgendarmen en een Duitse veldgeestelijke begeleidden de ongelukkigen bij hun laatste wandeling, die zij meest geblinddoekt deden. Krijgsauditeur dr. Hanfft en kommandantuurdokter dr. Freund waren ook gewoonlijk aanwezig. Deze laatste, die een zeer beschaafd en rechtvaardig man was, trachtte echter, als het mogelijk was, zijn plan te trekken, en liet de dood van de gefusilleerde vaststellen door een van zijn onderdokers.

Er waren ook talrijke officieren, die iets trachtten voor te wenden, om de gelukkigen niet te moeten helpen vermoorden. De grofbesnaarde majoor Hain, bestuurder van het pasbureau, sprong echter altijd gewillig in de bres en werd daarom door zijn collega's steeds: "Hain, de dood" genoemd. Majoor Hain kreeg voor zijn heldhaftige houding en stijf commanderen bij deze doodsoordelen, het IJzeren Kruis van eerste klasse. Nog op dit ogenblik is hij er uiterst fier op.

De veroordeelde spionnen, die meestal behoorden tot kleine families en bijna nooit werkelijk gevaarlijk waren, kwamen meestal meer dood dan levend aan de paal. De gendarmen, die hen gewoonlijk vergezelden alsook de veldgeestelijke, lieten de ongelukkigen daar opeens alleen staan en sprongen rap opzij. Want, van zohaast de veroordeelden vlak voor de

paal stonden en ze zich op bevel omkeerden, brandde reeds het moorddadig salvo los, waarop zij levenloos neerzakten. Aldus was het hun niet mogelijk in het laatste ogenblik voor hun dood, hun vaderland nog eens te prijzen.

Het kleinste gedeelte der gefusilleerden was onmiddellijk dood. Meestal lagen de lijken zich klagend in het zand heen en weer te wentelen. In dat geval rende één der vrijwillige schutters naar het kronkelende lichaam, zette het geweer aan het voorhoofd en schoot. Dan spatten de hersenen in de ronde en het was voor de dokter niet meer moeilijk vast te stellen dat de dood ingetreden was.

Andere schutters kwamen dan bij de gefusilleerden en wierpen de lijken, waarvan men op de rug de flarden der longen zag uithangen, in de doodskist. Met een paar spijkers werd het deksel erop genageld, en men zette de kisten op een dodenwagen, die door de stad Gent moest ter beschikking gesteld worden, en die de doden naar het kerkhof van de Brugse Poort bracht.

Dikwijls gebeurde het, dat hele troepen spionnen ineens doodgeschoten werden. Dat was het geval bij het doodschieten van de treinwachter Edgard van de Woestijne van Eeklo. Hij was vader van acht minderjarige kinderen en werd op 7 april 1916 met drie kameraden naar de dood gevoerd.

De jonge en edele onderpastoor De Clercq, die in de kerk van Sint-Pieters-Aalst het woord Gods verkondigde en enige

spionnen onderdak had verschaft in zijn sacristie, werd op 11 augustus van hetzelfde jaar met vijf andere personen voor de kop geschoten. Hij liet zich niet blinddoeken, maar kruiste met gerust gemoed de armen over de borst en riep luid: "leve België"! Hij wilde nog iets zeggen, doch het salvo brandde los, en hij zakte dood achterover. Een man, een held!

Een andere Belgische held was een oude Vlaamse boer, wiens naam mij ontvlogen is. Hij liet zich ook de ogen niet verbinden, doch lachte en zijn ogen straalden en waren blauw als de hemel, die boven de plaats van de moord gespannen was. Hij riep tot de schutters: "Jongens, ik heb mijn plicht gedaan! Wees niet bang, doe de uwe!"

En ze deden hun plicht! Hij had niet te lijden. Het waren bijna allemaal hartschoten, die deze oude vaderlander in het zand deden bijten. Dokter Freund begon te wenen, toen hij de onmiddellijke dood bij de gefusilleerde vaststelde.

De lyrische heldentenor van de Duitse Opera, Hans Heinz Bollmann, die tegenwoordig in Nurnberg optreedt, wilde eens zien hoe helden sterven, en te dien einde kreeg hij van de krijgsauditeur dr. Hanfft de toelating, aanwezig te zijn bij het voltrekken van een doodvonnis over spionnen. Niet zo gauw echter was het salvo losgebarsten of onze kloeke heldentenor lag in bezwijming op de grond.

Daarna heeft hij nooit meer beproefd de heldendood van anderen bij te wonen, niettegenstaande hij aan het front daartoe een schone gelegenheid zou gehad hebben. Maar

daar had deze studie licht eens zijn eigen leventje kunnen kosten.

De genaamde Fernand Lenoir, afdelingsoverste in het Brusselse ministerie van spoorwegen, was ook een dappere patriot; hij werd als spion doodgeschoten op de Gentse schietbaan de 14^e maart 1915. Hij was door zijn vroegere maîtresse verraden bij de Duitsers en men zou hem genade geschonken hebben, had hij zijn kameraden willen verklikken. Dat deed hij echter niet, en ook zijn heldhaftige vrouw wilde voor deze prijs het leven van haar echtgenoot niet redden.

Een spion uit vaderlandsliefde was nog de Gentse graaf Jozef de Hemptinne, die samen met een Belgische wachtmeester der gendarmen en een makelaar, de 26^e oktober 1915 ter dood veroordeeld werd.

Zijn geval gaf de Gentenaars gelegenheid, eens diep na te denken over de Duitse gerechtigheid. De wachtmeester der gendarmen en de makelaar werden zonder meer neergeschoten, niet alleen omdat ze spionnen waren, maar omdat zij het ongeluk hadden arme mensen te zijn. De graaf, die weliswaar het opperhoofd van de vijandelijke verspiedingsdienst was en zonder twijfel grote schade aangericht had in de rangen van het Duitse leger, bleef toch een graaf, en was daarbij rijk en van aanzien bij de paus. Hij werd natuurlijk begenadigd en volgens de bepalingen van het oorlogsrecht, tot levenslange tuchthuisstraf veroordeeld.

Graaf Jozef de Hemptinne is echter nooit in het binnenste van een gevangenis terechtgekomen. Eerst werd hij naar de gevangenis van Munster gebracht, en daar niet als een gevaarlijke spion, doch als een echte ridder en ware graaf behandeld, en hij mocht er zelfs bezoek ontvangen. Doch men wilde de graaf ook nog het verdriet besparen van op die manier behandeld te worden. Hij had een kardinaal in zijn familie, en op verzoek van deze zond een vriend van de banneling van Amerongen, de abt van Maria-Laach, een smeekschrift in. De graaf Jozef de Hemptinne van Gent, zou toch bij het einde van de oorlog weer naar huis mogen gaan, – zo luidde het – en daarom vroeg men, hem uit de gevangenis van Munster te ontslaan, en hem naar het klooster van de opsteller van het smeekschrift te laten gaan.

Deze hoogst eigenaardige uitlegging van de "gerechtigheid", die een arme duivel, vader van acht minderjarige kinderen onverbiddelijk op een zandhoop liet neerschieten en een meer schuldige graaf genade liet schenken, werd zelfs niet begrepen door de snelle hersens van de Gentse commandant. Luitenant-kolonel von Wick werd bij het horen van dit nieuws eerst woedend en begon te schelden en te roepen van de "regering der prostitutie en der papen", die niets goeds in de wereld bracht. Meer kon hij echter in deze zaak niet doen. Want, per slot van rekening, was hij toch geen overmachtige oorlogsbons bij Gods genade, doch een heel simpele luitenant-kolonel, die niets anders te doen had, dan heel braafjes zijn mond te houden.

Hoeveel onheil had men het Duitse volk niet kunnen besparen, wanneer de machtige oorlogsgoden bijvoorbeeld in het geval van de ongelukkige Miss Cavell insgelijks "genade" voor "recht" hadden laten wedervaren. Doch de Argussen van dit proces wisten zeer goed, dat Miss Cavell minder als spion – ze had Belgische weerplichtigen naar Holland helpen vluchten – dan wel als Engelse met de dood moest gestraft worden. Het oerdwaze: "God straffe Engeland!" had gedurende de regering van de opvolger van von Bissing, de onverbeterlijke zuiplap en gouverneur-generaal von Falkenhausen, bewerkt, dat de militaristische haat zich een weerloze vrouw tot offer had gekozen.

Behalve te Brussel werden er te Gent het meest personen wegens verspieding doodgeschoten.

In de loop der vier jaar meer dan vijftig!

Waarschuwing tegen spionnen